

cutas

ANY I

NÚM. I

MEDITERRÀNIA

REVISTA D'ART I LLETRES

Preu 20 cts.

**TAILLERES
FOTOGRAFADO**

GRABADOS
AL
COBRE Y ZINC
EN NEGRO Y COLOR

Para ilustrar libros y revistas
de todas clases

Ejecución rápida y perfecta
en catálogos industriales

ESPECIALIDAD
EN
Bicolores y Tricomas

J. Barbany

MALLORCA 186 BARCELONA

LLIÇONS DE : : : :
: : PINTURA : : : :
: : : : DIBUIX : : : :
: : : : I AIGUAFORTS

A. de Riquer

Carrer de la Freneria, núm. 5.

MEDITERRÀNIA

Revista d'Art, Lletres i Sports

Suscripció 5 ptes. l'any. — Redacció: Carrer de la Freneria, núm. 5.

Cada nombre constarà de 28 planes de text, i quatre de suplement musical.
Ressenyes de Teatre, Sport i Música.

REDACCIÓ

T. de Dafnis.—F. Pujols—Sandro.—A. de Riquer.—Eugeni d'Ors (Xenius).—D. i V. Corominas Prats.—Apeles Mestres.—Ayné Rabell.—Carme Karr.—Victor Català.—E. Graells.—F. Grau.—P. Madriguera.—F. Pedrell.—F. Lluurat.—E. Daniel.—F. Figueras.—*Dibuxants:* A. de Riquer.—Sandro.—M. Andreu.—Colom.—J. Llimona.—A. Roca.—A. Saló.—Y colaboracions Franceses, Angleses i Alemanyes.

Tot lo que publiqui Mediterrània, no són reproduccions.

El nombre vinent articles de: Eugeni d'Ors (Xenius).—Carme Karr.—Victor Català.—Lluís Via.—F. Pedrell. etc.—Dos Goyas inèdits ignorats, i un Greco.—Demés colaboracions estrangeres.

An intricate, circular decorative border surrounds the central text. It features several cherubs (putti) in various poses, some holding garlands or scrolls. The border is heavily embellished with stylized leaves, vines, and floral motifs, creating a rich, classical aesthetic.

ANY I

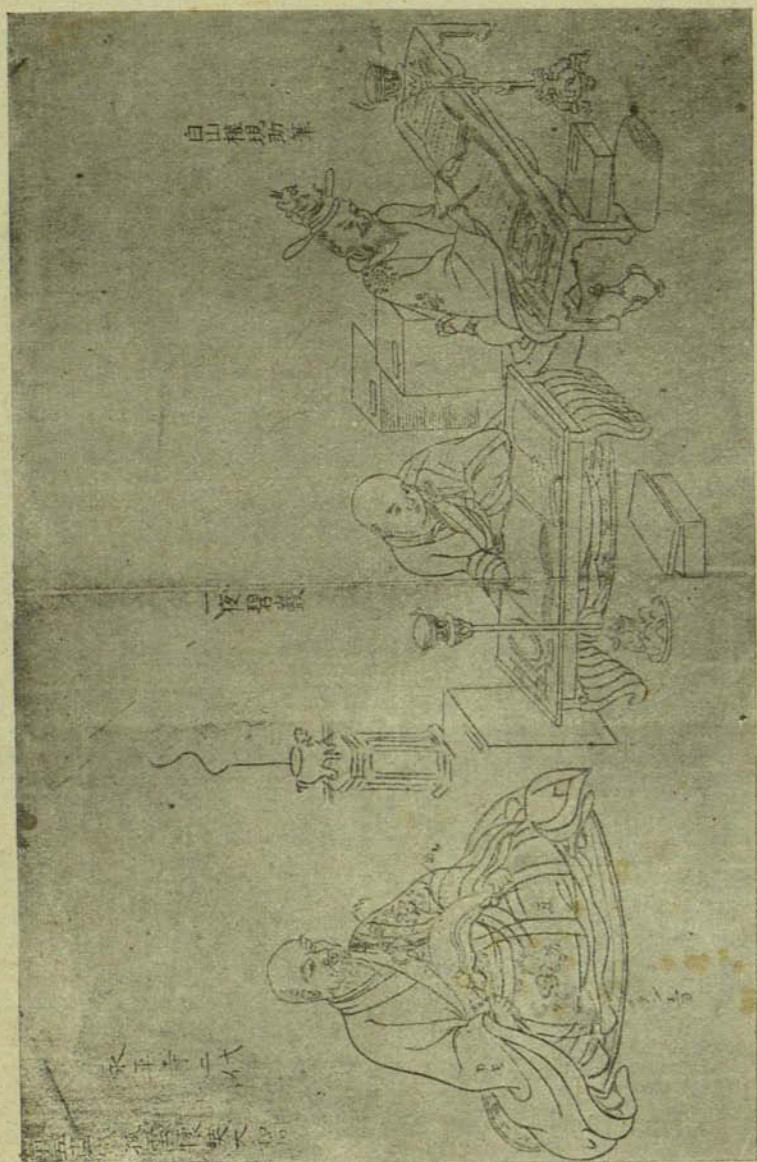
NÚM. I

Mediterrània

Revista
d'Art i Lletres

BARCELONA 15 FEBRER

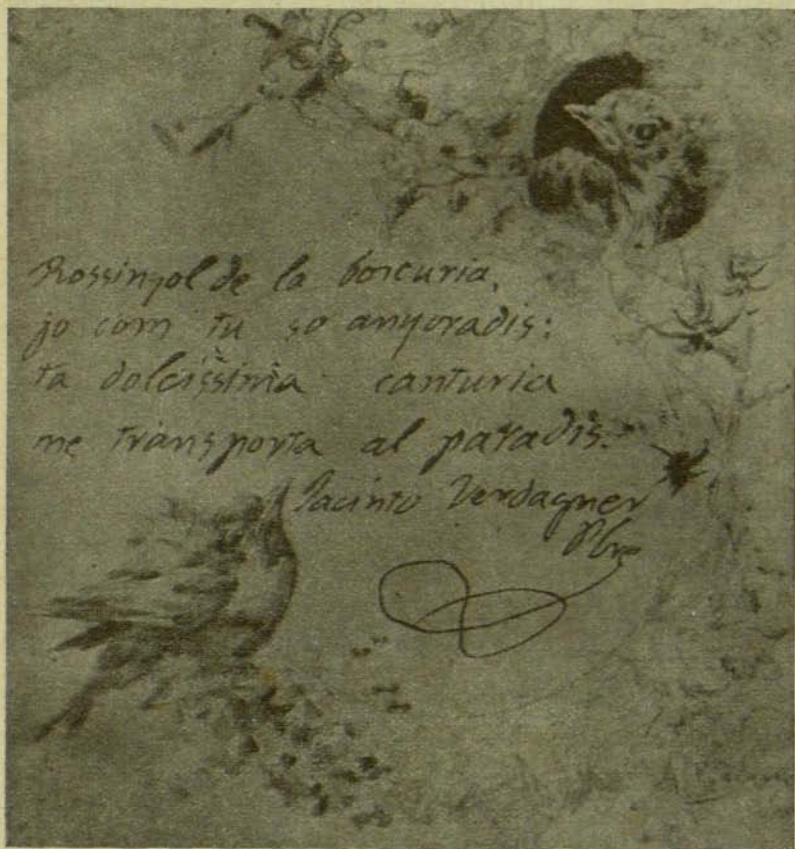
MCMXV

ESTUDIS ANTICS ORIGINALS JAPONESOS

ESTUDIS ANTICS ORIGINALS JAPONESOS

DIBUIX DE A. DE RIQUER

AUTÒGRAF DE MOSSEN JACINTO VERDAGUER

Salutació

Nostre interès, és: intentar un cop més lo que ja altres han intentat; volem donar una demostració d'art, demostració feta de la forma que altres no han intentat.

Hem cregut que una revista d'art no es tan sols la literatura y la pintura que ha d'abarcara, creim que la música, art del que s'han fet verdaderes maravelles, pot ésser més, que en altres arts, es necessari, per una revista artística.

Volem propagar la literatura novella i feta, creiem que hi han artistes novells dignes d'elogi i artistes *vells immortals*.

Volem, ja que som independents, apreciar tot art que s'ho moreixi sens distinció ni fronteres, car, per l'art dupto que hi hagin divisions de de terrenys, l'art no té frontera.

També volem ésser gaseta, sens distinció d'edats, d'aquells cervells que s'ho mereixen i dels que ningú s'ha preocupat.

No volem portar un art nou ni protegir el darrer, no volem distingir-nos entre'ls que fan *revolució*, tot crucificant l'art.

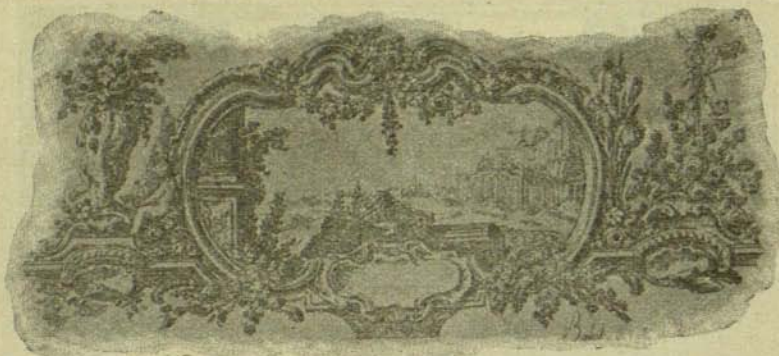
Protegirem tot lo que siga dintre l'història de l'art i tot lo que siga artistic, menyspreuarem tot lo que no ho siga amb pretensions o sens elles.

També hem cregut que'l teatre pot inquirir-se en una revista d'art. No son artistes Ibsen, Goethe, etc.?

Y per fer-lo més curiós interessant i divertit, hem cregut que'l sport, ara que tantes il·lustracions d'art l'han admès i no sens raó, hem cregut, que agradarà.

L'art que volem ensenyar-vos no és rebuscat, no és tant sublim, que no més uns quants de molt saber l'entenguin, voldriem posar-nos a l'alcanc de tothom, que tothom ens entengués, que a tothom interessessim.

Saludem als companys de la premsa, desitjant-los tanta sort com la que nosaltres esperem.

La característica de l'art mediterrani

Europa, Asia, Africa, Amèrica i Oceania se parteixen com a bones germanes les principals maneres de ésser de l'art mediterrani, i aixís veiem per mica qu'estudiem que la França i l'Anglaterra tenen el punt, la mida i l'harmonia que caracteritzava a l'art grec; l'Alemanya, país musical per excel·lència, qu'avui te la guerra declarada a tot el món, te la desproporcionalitat i la deformacionalitat propies i peculiars de l'art egipci i de l'art jueu o bíblic, cosa que també trovem si anem a la Índia, a la Xina, al Japó o qualsevol país asiàtic d'aquells indrets i la Rússia presenta i ofereix la riquesa d'ornaments del mediterrani oriental i així successivament si anem passant revista anirem trovant totes les formes i manifestacions de l'art llegendari de la nostra costa, escampades pel món, les unes aquí, les altres allí i acabarem preguntant qu'es lo que caracteritza l'art de les costes que volten aquest mar que tot es costa, perquè no hi hà cap dubte de que l'art de la Grècia, el d'Itàlia tant el del Nord com el del Sur, el dels bizantins, el de Terra Santa, el d'Egipte, el dels moros de Mòro, el de Andalusia, país de toros, el de la Provença i el de la mateixa Catalunya tenen i han tingut ara, sempre i en tot temps un element comú que no es ni l'essència pura de la Bellesa ni cap dels elements secundaris estètics.

Sens la pretensió de senyalar aquesta característica d'una manera acabada i perfecta, procurarem més aviat darne una idea sotmesa encara que sigui anant-ho a buscar una mica lluny i fora del mercat artístic perquè's tracta d'observar la diferència que hi ha a Catalunya entre'l peix de riu o d'aigua dolça i el que's pesca a la

banda de la costa en el mar mediterrani, que consisteix en que el de riu malgrat la part de grassa que porta i les seves qualitats de tendresa qu'el recomanen, comparat amb el peix del mar que diem, sempre resulta aigualit.

Reconegut aquest fet i passant a examinar el peix de l'Atlàntic i del Pacífic, compresos en la classificació general d'oceànic, trovem que éssent tant de mar com el del mediterrani s'assembla al de riu en la circumstància de portar part de grassa i en la de ésser aigualit, cosa que s'explica perquè si el de riu peca de dolç, i l'oceànic se pert per massa aigua han de resultar aigualits per força, sobre tot l'oceànic que si es cert que té més sal que'l nostre, també ho es que té més aigua, de lo que se'n desprén que tant l'un com l'altre, son diferents del peix mediterrani i si els dos primers se porten la part de grassa qu'els hem trobat, el segon es un peix qu'es porta l'oli.

Mirant l'art, com si fos peix de l'art que belluga, d'aquestes notes pescades sense asqué se'n pot treure en clar un punt de comparació entre l'art mediterrani i el de les cinc parts del món, dient que tot lo que no es mediterrani es aigualit, cosa que no suposa ni presuposa de cap de les maneres necessàriament una major intensitat de Bellesa a favor del primer, perquè una cosa es l'essència de la Bellesa i un'altra l'essència del mar mediterrani, de la mateixa manera que'n mans d'un bon artista, bo en el sentit més enlairat de la paraula, la llautó i el llautó produeix obres més bones que la plata en mans d'un mal artista, i de la mateixa manera que l'aigua pot ésser millor qu'el vi i com segons quin peix de riu pot fer més bon paper en una taula que segons quin peix del mar que amb les seves quatre onades va gronxant el bressol de la civilització propiament dita.

FRANCESC PUJOLS

L'ensenyança de l'art i l'educació per la vida

S'ha d'anar de la natura a l'art i de l'art a la natura. Còm es possible interessar a l'expressió de les formes plàstiques a éssers que no han pas après a compèndre-les i a estimar-les en la vida?

Rès més justificat, sobre aquest cas, que'l pensament de Pascal: «Quina vanitat la de la pintura que pensa interessar-nos per la reproducció de les coses que no'ns interessen pas gens en la natura.»

L'art no es, doncs, interessant fins que'ns parla de coses que nosaltres hem après a conèixer. Aixís ens emocionen les imatges dels éssers que'ns-e són volguts. Es per l'educació, per l'ensenyança de les formes objectives, com nosaltres devem preparar a l'home a veure'n expressar la figura i els sentits en l'art.

A l'infant s'ha de procurar mantenir-li'l desitg de la curiositat que l'empeny a posar-se en contacte amb els projectes que l'envolten, encaminar-lo a acceptar la vida present i a pressentir-ne'l seu goig a l'ensemps que la seva bellesa. Es per això que penso que en l'ensenyança del dibuix, la qual tindria per objecte l'educació de la visió, hauria de guardar-se un gran lloc a les passejades pel carrer, les fàbriques, tallers, paisatges, a tot lo que sigui l'espectacle de la vida.

El mestre haurà d'excitar an els seus deixebles l'admiració i la comprensió de les belles línies, els efectes de la llum, els gestes significatius dels éssers.

Els pendràn notes i guardaran records, i, aixís com altres se

valen de les lletres per explicar els seus viatges, reproduiran de memoria els efectes, les formes i les accions que més els hauràn admirat.

Per aquest medi ells podran arribar a comparar l'emoció sentida en la vida i la que està expressada en les obres dels museus; i seràn freturosos de manifestar els dons d'expressió que la natura els haurà donat.

Tan sols es possible explicar amb profit una obra d'art quan se demostra en quina proporció està amb la natura, i en quina part s'hi troben representats els nostres sentiments i les nostres sensacions.

Per reconèixe'ns en les obres d'art, ens es de tot punt indispensable posseir el sentiment del nostre ésser, i aquest sols podem tenir-lo per comparació. S'ha de començar, doncs, per estudiar als nostres semblants per retrobar-los en nosaltres, i nosaltres reconeixem'ns en ells.

Les formes exteriors porten en sí aquesta ensenyança de la lògica de les apariències dels sers i de les coses.

Elles desenrotllen en nosaltres el sentit de l'anàlisi i el desig de harmonia general que pren tan diversos noms, i elles ens serveixen de defensa contra les obres enganyoses i de la moda que són contràries a la vida.

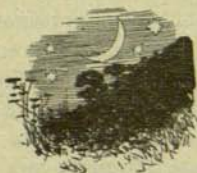
La visita als museus ha d'anar acompanyada de la freqüentació i l'iniciació de la natura. Sens aquesta preparació els homes passen davant les obres d'art com els ignorants davant els savis, plens de respecte, pero amb fredor; sols se paren en allò que s'adiu a la seva miagrada comprensió, sols frueixen en la seva general ignorancia, atrets per l'enginy enganyós dels aduldors de les multituds.

Preparats per l'amor que'ls haurà comunicat la natura i en plena consciència d'ells mateixos, sabran distingir molt millor el sentit de l'obra d'art que'ls parla de la vida, talment com en un rostre hi veuràn l'amor que augmenta nostres forces, i sabran apartar-se de l'obra negativa creada per aquells que son indiferents a la vida.

No es pas precisament necessari restringir aquesta forma d'ensenyança solament an aquells qui volen esmersar-se a les arts, siguin les que siguin. Al contrari, ha d'extendre's a tothom. Haurien de fer-se cursos-passeigs d'adultes pels carrers; al vespre, després del treball, la joia serà renovada pels mateixos espectacles que atravessem sense veure, en el moment de la fadiga. Evocada per una paraula generosa, nosaltres hi veurem la bellesa. Es el carrer la sala de conferència, i no aquesta sala d'hospici, desmantelada i freda, on l'orador s'extenúa lluny de les fonts de la vida! El carrer proporcionaria'l tema continuu i donaria al pensament. L'educació pels ulls ha d'ésser mirada com la més indispensable, la més elemental i absolutament general; ella es la més moral, porque es la més viventa.

EUGÈNE CARRIÈRE

Una carta

Estimat amic: Nostra coneixensa i nostra amistat, guarda un caràcter original que sense dirnos-ho tant l'un com l'altre procurem no destruir.

Presentats per un amic comú, no recordo qui, com ni quan, varem canviar idees, pensaments, aspiracions i aficions com si'ns haguessim conegut d'anys enrera; i amb tot i això quan ens veiem pel carrer no'ns saludem mes que amb una mirada, i si's forma un grupo d'amics del que prenem part l'un i l'altre, passem per desconeguts.

El tema principal de nostra primera conversa va recaure sobre literatura. Vos contareu miracles d'autors que jo no coneixia al mateix temps que'm reconciliaveu amb altres que desconeixent-los també m'eren antipàtics, *per que si*. Jo vareig resumir mon entusiasme pels meus predilectes, i al obrir-vos les portes de la meua casa i principalment de la meua biblioteca, vaig llegir clarament en la vostra fesomia que quedaveu enlluernat i desitjós com aquell que descobreix un tresor que no li pertany.

Desde aquell dia queda establert entre'ls dos un tractat sens paraules, i quan truqueu a ma porta ja sé perque veniu; del mateix modo que quan jo truco a la vostra també vos deveu endevinar ho.

Avans que traspasseu l'entrada del despaig, sens veure-us us veig carregat amb el paquet de llibres que veniu a tornarme, y quan me saluteu amb aire vergonyós, jo ja he passat revista en ma memoria de les noves adquisicions literaries que tinc de despenjar de la llibreria o buscar entre'ls munts de papers perque les llegiu i disfruteu de l'emoció estetica que abans m'ha fet disfrutar a mi.

Després la mala costum de fumar obra les portes a l'expansió i fem la crítica de lo llegit.

Aquestes crítiques han fet que'ns coneixem tan be l'un a l'altre

que penso que ni un reconet de cor me teniu amagat com jo tampoc hauria volgut amagar-vos-el.

Precisament per això us escric, perquè ha succehit una cosa entre nosaltres que no deu ésser.

Ja sabeu que no deixo llibres a dingú més que a vos, i que a dingú més que a vos ne deixaria. Hi ha qui diu que'ls llibres no's tornen, però això no compta entre nosaltres.

A l'obrir l'últim paquet que acabeu de tornar-me, he tingut una sorpresa desagradable, un disgust, si val a dir les coses pel seu nom.

Me torneu un llibre que no havia estat mai a casa. El meu, el que és meu, m'espiqueu en una carta ben sentida, que llegint-lo a taula, el més petit dels vostres nois l'ha omplert de vi i està tan atropellat i desconegut que no goseu a tornàr-me'l.

El mateix moço que porta la present us tornarà l'exemplar nou flamant, sortit de l'impremta que encara fa olor de paper humitejat i de tinta fresca.

Es un cambi que no puc acceptar i no l'accepto.

Vui el meu ple de vi o tal com siga.

Perque, en cada llibre, jo hi guardo recorts indescriptibles, i en aquest que reclamo (no us hen podeu haver adonat) en una plana hi han les trasses d'uns ditets menuts, ditets de nen, greixosos del menjar, que al volguer acariciar al pare li trau el llibre de la vista perquè escolti aquell llenguatge ignoscent que targiversa les paraules, ditets que acaricien enbrutant la roba i que fan que torneu un petó per cada taca.

Estic segur de que vareu estranyar-vos, al trovar-hi una plana estripada?

Ha, si avui pogués estripar-ne d'altres!

Va ésser jugant. El pobre nen que allavors encara reia i omplia la casa d'alegría, va donar un cop al llibre fent-me'l saltar enlaire amb una riallada, avançant al mateix temps son front perquè ama-

gués un petó entre'ls seus bucles.

El full que tenia entre'ls dits a punt de girar va estripar-se. El del llibre que m'envieu és tan sencer, com nètes són ses planes. En l'altre, amb tot i el vi, descobriré les trasses d'aquells ditets que han fos les marinades a l'altra banda del Montjuich, que mai més han de jugar amb mi ni acariciar-me.

Tornau-me'l llibre, i Deu vulga per vos que si algun dia'l temps que tot ho desfà i esborra arriba a desfer mon pesar i esborrar el recort que guardo de les hermoses caricies d'aquell àngel, no tingau de venir amb ulls plorosos a demanar-me per favor el mateix llibre que'l vostre petit ha omplert de vi.

ALEXANDRE DE RIQUER

ELLA

Devant de tota obra d'art,
inspirada i bona i bella,
pren sempre l'autor a part
i pregunta-li: ¿quí és *Ella*?

Perque no hi hà una obra d'art,
inspirada i bella i bona,
en que no hi tinga una part,
—la millor part—una dòna.

APELES MESTRES

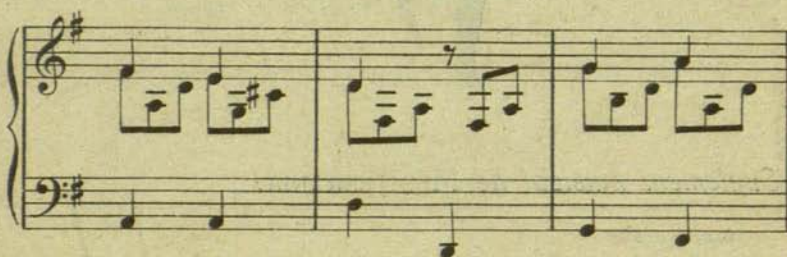

A M.^a dels Angels Mateu i Plà.

♩ Moderato

Suplement musical de MEDITERRANIA.

*Impreso por
Union Musical Española (antes Casa Dotésio)*

* * *

Vi muovo a compassion, vi causo pianto,
e addolorarvi duòlmi fondamente,
e m' allegra, chè vedo chiaramente
che mi portate affetto saldo e santo.

Questo stato di giubilo e di schianto,
di amore e d' egoismo, pazzamente
fa che l' anima mia volgasi ardente
de la vostra purezza ne l' incanto.

Poichè ove posa vostra vista pura,
il lume de' vostri occhi s' è posato:
ed è bellezza quanto vi circonda.

Voi siete un sole che tutto feconda...
Quante volte tornai da vita impura,
sempre m' avete voi purificato.

† EMILIO DE RIQUER

“La Clapada”

(MONÒLEG)

A Carme Roldan

L'escena representa un carrer o plaça dels arrabals de Barcelona. Es nit. Regirant un munt d'escombreries, al peu d'un fanal hi ha la CLAPADA, dòna d'aspecte malaltic, esparracada i bruta, d'edat indefinible.

Epoca actual

(*Mirant a un cantó, xiulant*). Si, si... ja puc cridar ous a vendre! Encara no'm veu, fuig com un mal esperit! (*Tus.*)

—Vina, *quiço*, vina; ja he acabat la tria, i aquí (*Senyalant a terra*,) veig uns ossets que te'n lleparàs els bigotis!

Ah, també n'havia menjat jo d'aquestes costelletes, amb un paper arriçat al cap-d'amunt; però fa tants anys, que ja no'm recordo com ne diuen... ni el gust que tenen!

Millor, per xò: quan no's pot tenir una cosa, val més no pensar-hi, que an els pobres no hi hà rès que'ns fassi més nosa que la memoria. Sòrt de l'aiguarent, devegades! S'oblida tot llavors... i tot es veu bonic: la gent és bona i els pensaments alegres i... (*Tus.*) Maleida tos!...

Ja sé que alguns diuen que'l beure es un vici lleig per una dòna; però, que se m'endona de lo que diguin! Que'ls faig fàstic? També me'n fan ells a mí... i en paus! Es mol fàcil això de predicar, amb la panxa plena, porque... hi ha que conèixel al mon!... i nosaltres la *gent del sac*, el coneixém be massa... que s'apren més coses regirant un munt d'aquets que un munt de llibres!

La gent ens veu de mal-ull. Jo tot sovint trobo tipus que'm miren amb una certa mena de repugnancia... N'hi ha que quan me veuen giren el cap i es posen a caminar depressa; son gent *sensible*, als qui la miseria ofén la vista... i, qui sab! potser a n'alguns el

porta la meua *pinta* un record importú, una idea enutjosa... que se jo!... com la temensa de trobar en mi la dòna que abandonaren,... la criada que seduiren... en fi: *Aquella* de qui fa tant temps no'n saben rès... ni ganes de saber-ne!

No tothom te el cor tan dur, per xò!

Alguns, pocs, me miren compassivament... pero és tot lo que fan: *mirar*. Ja es alguna cosa! Son *gent de bé*, d'aquells que si no allarguen la mà a un pobre, no és pas per avarícia, es... per no fomentar la vagancia, que'n diuen ells. (*Pausa*).

Mai n'he demanat, jo, de caritat. Per a mendicar es té d'esser hipòcrita, i, sovint, beneir amb els llavis lo que's maleeix amb el cor. No, no: per fastigós que sia el meu ofici, prefereixo corre amb el sac a coll qu'anar a captar invocant un Sant entre dos renechs!

(*Mirant a un cantó.*) Encara és allí aquell goç? Ja me'n vaig, ja, company!

Per això no'm pot veure, porque és del mateix ofici. Vína, que no tinc cap pedra, vína i farem les paus, qu'avui n'hi ha per tu i per a mi!

Pobre bestiola! Sembla tan desgraciat com jo mateixa; i ben segur que en més de quatre coses la seva historia i la meua deuen ser iguals. Tots dos som fills d'aquí, del carrer, de l'etzar; (*Girant-se,*) porque lo que és a ton pare tú el devies coneixer com jo al meu... que mai he sapigut qui era... El nostre modo de viure és si fà, no fà... i en quant al nostre destí,... no'ns fèm il·lusions!... tu, al Canyet, jo, al Corralet!

Vaja, *alante*, que Pekin es lluny! Som-hi! (*Va per a carregarse el sac i no pot.*) Qu'és axò? El cap me roda! (*Ho torna a provar*). O, i no puc! Deu ser la debilitat! Vaja unes esgarriances, me sembla que tinc febre... Veiam si hauré agafat una *calipandria*. Estaria ben posada, si per *causas*: rès qui'm cuidarà, si no tinc ningú. Apa, vesten a l'*hospital*, mal llamp!... i sort que't vullguen, encara: sempre és plè! (*Pausa.*)

Si pogués arribar a la barraca... perquè lo que és a l'hospital no hi torno, vaja! Encara'm sembla que veig aquelles sales tan grans, amb aquelles rengleres de llits tots iguals... i aquells altars amb ciris... M'esgarriro pensant en la vegada que vaig ser-hi... ja fa anys! —no sabia si anar allí o a la Maternitat. —Quina basarda al veure que, al costat del meu, hi havia un llit cobert amb un vel negre i un sant-crist al damunt: és que la morta era a dins, no l'havien tret encara... Ai, be m'hi hauria pogut morir jo, també, allavors: més m'hauria valgut! I tant qu'ho desitjava! Fins ho demanava i tot! Les monjes me deien qu'això era pecat; que'n mig de la meva desgràcia m'esperava una gran joia; que per a mi podia ser aquell el començ d'una vida nova... Coses boniques que diuen per a consolar... i rès més!

Ja vaig canviar-la, per xò, ja, la vida. De primer, servia en un *café de camareras*; després, no trobant altra cosa, vaig anar a servir a unes... *camareras* sense *café*... ¿On podia anar jo amb aquelles taques que'm van sortir a la cara? Allà va ser que'm van treure «La Clapada» de motiu. No era gaire bonic el meu nom... ni l'ofici tampoc... però menjava! Encara potser hi fóra en aquella casa si no se n'hagués anat al cel... Bé, vaja, vull dir en orris!

Altre cop me vaig trobar al carrer, sola, sense saber on darla, i des d'aleshores es pot dir que al carrer passo la vida i del carrer visc... si això es viure! (*Tus*).

Ja he provat altres coses, com vendre llimones o teies, al matí, al voltant de la plaça; o diaris al vespre, però es té de cridar molt i tot seguit me ve la tos... i escupo sang, i m'agafa una ronquera que no se m'enten!... Ademés, els diaris ja no's venen com al començar la guerra...

Per a omplir el sac no haig de badar boca: ni jo dic rès a ningú, ni ningú'm diu rès... i si devegades parlo tota sola, amb mi mateixa, no sempre és que hagi begut... ni que sia ximpla... és... és perquè al sentir-me'm sembla que la meua veu me fa companyia. (*Tremola*). Son bestieses, ja ho sé, però tots ne fem una o altra!

Bo, ja hi tornèm a ser? (*Petant de dents*). Si, si qu'és febre!
(*Mirant per tots cantons*). No's veu ningú, fins el *quiço* ha marxat!
(*Provant d'alçarse*). Mal sia arrocegantme, jo no m'hi quedo
aquí... potser encara'm moriria com un goç, al mig del carrer... Vull
anar a la barraca... a casa .. i si allí revento... que reventi! Potser
que sia lo mellor per mi. (*Dóna un o dos passos*). Si per cas, no
caldrà que després me saccejin gaire: el cementiri és allí al costat!
(*Tussint i arrocegant els peus, se'n va*).

TELÓ RÀPID

D. I V. COROMINAS PRATS

Pep Ventura

Voy a encabezar este articulillo dedicado al famoso Pep Ventura, con algunas estrofas de *L'anada a Sant Pau* que ha escrito mi gran amigo don Joaquín Moner, ampurdanés de cuerpo entero. Júzgase si las estrofas tienen color y sabor popular:

I en *Pep* entona les melodies
de les florestes dels monts al mar:
de sa *tenora* les alegries,
tristors, tendreses, melancolies
de les llars nostres, feia brollar.

Rodin *baboyes*, vinguin *flaones*
de les tornades de ca'n Dalfó,
clapejin marges gentils rodones,
xisclin les noies, baillets i dones,
brinquín i trinquin pel Sant Patró.

Quan retornavem cap a la vila
de cara'l cercle del Pirineu
moços i joves mesclats en fila
cantaven l'aire qu'aquí's refila,
dolça sardana, l'*Arri Moreu*.

¡Pep Ventura! No busqueis su nombre en ningún diccionario. No lo encontraréis. Los humildes son excluidos de los diccionarios. Era un humilde. Un *music de la cobla* que había agrupado en torno suyo, once músicos, de la cual *cobla* era el director, el *rapsoda* que lo habían llamado sus aborígenes, los griegos de aquella colonia ampuritana cuya antigua urbe surge ahora como para calentarse, después de tantos años, al sol de su no olvidada patria.

¿Y qué sonaban esós músicos cuando, agrupados alrededor de *Pep*, sonaban la *dolça sardana*? Una danza *representada* que provenía, tonada y ritmo, de aquella colonia greco-ampuritana primitiva: el ¡Arri, Moreu!; el nostálgico lamento *¡Per tu ¡lorol*; quizá el *Toc d'oració*, ¡que se yol...

Pep, con su instrumento, su amada *tenora* (oboe-tenor, provisto de campana, distinto del tiple, que no la tenía, y los dos instrumentos de la familia del oboe moderno, pero más toscamente fabricados), *parlaba* siempre; como decía el público, *la fa parlar*.

La sonoridad de aquel conjunto heterogéneo de instrumentos (flaviol y tamboril, 2 tiples, 2 tenoras, 2 cornetines, 1 fliscorno, 2 trombones y 1 contrabajo (?)) sonaba un poco acre, pero no extridente, como correspondía a la orografía de la montaña ampurdanesa que la tramontana azota frecuentemente.

Pep era una persona angelical; buen compañero, demócrata práctico con sus subordinados. Igualaba su parte económica de director a la de los demás músicos de su pequeña banda de diez individuos. El no cobraba como director de la *cobla* sino como individuo de ella. Los ingresos se repartían por partes iguales. Llevaba a tal extremo la igualdad que utilizaba una tartana y un carro para la conducción de su *cobla* a las fiestas mayores y obligaba a todos a la mitad del camino a cambiar de vehículo para que se disfrutara por igual de las comodidades relativas de la tartana y de las molestias del carro. — «Pero nosotros» — oí decir al viejecito Jaime Malé, profesor de fliscorno — «jamás permitíamos que el

maestro subiera al carro».

Cuando la *cobla* acudía a fiestas mayores, era disputado por las casas solariegas de más abolengo, y si le obsequiaban con un cajón de cigarros habanos los repartía a los suyos entregando a cada uno la décima parte.

Me contaba el amigo que me proporcionó muchos de estos datos, que Ventura cuando su *cobla* funcionaba, él permanecía como arrobado, con los ojos ya cerrados, ya medio abiertos, adormecido, extático, irritado, bélico, según lo que demandaba la índole de cada composición que sonaban él y sus fieles compañeros...

Una particularidad de *Pep Ventura*. Fué padre a los veintiún años de matrimonio. Otra. El hijo de *Pep* heredó de su padre aptitudes especiales. Pero, por desgracia, Baco le dominó y terminó degenerado, siendo una calamidad y un verdadero tormento para su infeliz mujer. Y, por último, todavía esta particularidad que es bastante ignorada. Que don Sebastián Trullol y Plana conserva, religiosamente, la *tenora* de *Pep* en Cabanellas.

FELIPE PEDRELL

No és qüento...

Si no rigurosament històric, lo que vaig a explicar. Hi havia a Caldes una, diguem-ne companyia, dramàtica, que treballava a *partit* durant un estiu i que actuava dos o tres cops a la setmana. Procuravem, els que la componíem, treure'l plat i un *quart de sou*, unes setmanes amb altres. Per estalviar els gastos de despesa uns, i altres per diversió, cada dilluns al dematí, després de passar comptes i repartir el treball per la setmana, veníem a Barcelona i ja no'ns tornavem a reunir fins el dimecres o dijous que ensajavem lo que s'havia de fer el dissapte i el diumenge. Un dilluns, el galan, que ho era don Francisco Tressols, va repartir la coneguda obra *Gabriela de Vergy*, distribuint els papers en la següent forma. La dama, donya Conxa Llorente; el traïdor, en Tressols; el negre, en Carnicero; el galàn jove, jo, i els altres papers en Casals i en Rubio; tots som vius afortunadament i estem disposats a ratificar la narració inverossímil que segueix.

Després de cobrar i de ficar-nos a la butxaca lo que'ns havia tocat de *partit* i el paper d'estudi, varem pendre'l tren i cap a Barcelona. El dijous següent arribem de nou a Caldes i'ns trobem amb la sorpresa de que la Llorente s'havia descuidat en la despesa l'exemplar del drama. Arriba ella i al darse compte de la distracció li diu al galàn «No's preocupi, que he llogat un exemplar i he estudiat l'obra.» En-sagem i amb aquell oïdo prodigiós que

suposo dèu tenir encara, la Llorente va seguir tot lo que li deia en Chivirons que apuntava: tornem a ensajar el divendres, i el dissabte a la tarde sortim en tartana cap a un poble veí, que no vull anomenar, i on per un esquifit tant alçat, devíem *executar* el drama. Sembla que veig el teatre! Una sala llargueruda, un escenari, que més semblava un caixó de panses davant de la *conra*, el piano, i a la dreta del actor un balcó que dava al carrer i en el que hi flamejava una bandera espanyola.

Fem el primer acte i tot anava be, relativament, mes al final quan la *passada muda* de la Gabriela, la Llorente, distreta, surt a escena i no recordant que era *muda* la escena, creu que l'apuntador s'ha perdut i no *dona versos*, i per salvar la situació s'arrenca dient tots els *parlaments* de les obres que sabia de memoria, adornats ab els corresponents *latiguillos*; l'apuntador s'esvera, en Tressols ho pren a broma, en Carnicero reventa de riure, el públic aplaudeix frenètic i jo boig per lo que veia li dic al pianista que toqui l'Himne de Riego, trec la bandera del balcó, em llenço a escena i evolucionant a compàs de la música voltem l'escenari, fins que en Rubio tira'l teló entre'ls aplaudiments entusiastes de la concurrència que'ns va fer repetir el final dues o tres vegades! Va ésser un èxit espatarrant! Varem terminar el drama i varem cobrar el bolo que la junta del Casino, ens va pagar satisfeta de la bondat de la companyia.

Aixó sembla inverosímil ¿veritat? Doncs la segona part es més fantàstica.

A les dues o tres setmanes era la festa major d'aquell poble, en Tressols va sol·licitar el teatre, però li varen respondre que la Junta havia baixat a Barcelona a buscar una companyia de més importància. En efecte, una troupe de més nomenada va passar per Caldes a pendre les tartanes, els varem saludar amb el respecte degut i a les poques hores tornaven a ser a Caldes, renegant, malehint i mig vestits de comedians. ¿Que havia succeït? Una friolera; que havien anunciat la Gabriela de Vergy, amb gran contentament de la junta i que al final del primer acte que varen representar degudament, el públic va armar un escàndol formidable perquè tallaven i no'ls varen deixar acabar la funció, ni'ls varen voler pagar ¡perquè no sortia la bandera i no hi havia Himne de Riego!! *Rigorosament històric.*

Han passat molts anys i mai he oblidat aquest fet tan extraordinari.

Per això quan haig de representar una obra que hagin fet altres, prenc informes.

Per això em fa tanta por fer operetes a Barcelona, perquè penso: ¿si hauràn afegit l'Himne de Riego?

JOAQUIM MONTERO

INTERVIUS

Paquita Madriguera

...En una torre de Vallcarca, s'està l'ingènua compositora de la que lleugerament penso informar-vos per un senzill interviu.

Ella m'ha obert, m'ha saludat amb una encaixada tan forta, amb tanta energí, que encara me la sento; porta un gersei groc, cabellera estesa propia de la seva edat, envejable, sobretot, quan es viu de la forma que viu ella.

Varem passar a una sala arranjada amb bon gust i sens quincalla; un piano bastant gran, *regal-premi*, ofert pel Sr. Mateu i Pla, es menjaba bastant troç de la peça...

Sos ulls grans, d'un mirar ferm i intel·ligent, reveladors de sa hermosura i justificadors de les belles produccions, de son cervell, envelopat pel caparró cobert de dorada cabellera frisada... em mira i em fa callar, estic en el dupte, sino es que li he vista jugant...

Per fi, no vareig poguer menys, que amb la presència d'una

artista, pregar-li toqués algunes notes. A fè, que me la contemplava, pero em va desapareixer; son art més poderós que tot, va transportar-me, jamai ho hauria dit que tenia a mon front la Paquita, aquella nina de 14 anys...

—Veu? Ja està l'*Aplec de l'Ermita*.

—Es sa primera composició?...

—No Senyor. A cinc anys s'esperava a casa un germanet i per festejar sa vinguda, vareig compositar *La Non-non*.

Imposible! vareig dirme, com podia jo creurem això, jo que no he cregut amb la precocitat de Mozard, i com jo quants que's desenganyarien adhuc.

¡Un según Mozard, doncs, veiam!...

—¿Qui es son mestre?

—L'Enric Granados i en Marshall, subdirector de l'Academia Granados.

—Lo que no puc creurem, car mai ho he cregut de Mozard, que sa composició primera, fos als cinc anys.

—Pot creure-ho, com vostè el Sr. Vidiella, tampoc ho creia, fins que devant seu, vareig compositar quelcom, que he oblidat... Ja veurà, soc molt distreta i per altra part, tinc peresa d'apuntar-me-ho, tot, lo que ràpidament composo sobre'l teclat del piano. Molts cops es a la nit, quan se me ocorreix quelcom. Veurà, moltes vegades a la nit m'he aixecat del llit, he anat a tocar el piano... tinc composicions fetes aixís... Jo crec que a la nit, quan dingú et destorba i la soletat t'ajuda, i tu ets tu, i no estàs per dingú més, jo crec que's el millor moment.

Als cinc anys fou, al *Centre Autonomista de Sant Gervasi*, que vareig tocar en públic per primera vegada... Sabrà, jo m'arreglo les obres al meu gust... Vareig tocar una fantasia sobre motius del «Faust», que per cert va agradar... vareig guanyar el primer premi que m'oferí el Jurat compositat per en Tintoré, Marcet i en Baldés.

A onze anys fou al «Palau de la Música Catalana» el meu primer concert. Allí hi vareig tocar tot això:

M'ensenyà un programa, aont estava imprés el bust de la genial *petita-gran-artista*, en son primer concert. Una cara graciosa, simpàtica, petonera, una criatura per menjàrsela a petons. En ell hi ha la presentació pel amic Francesc Pujols... lleixeixo:

«Composicions de la nena F. Madriguera i Rodón: *La Non-non*, *L'Aplec de l'Ermita*, *Cap vesprada d'estiu*, *Boda índia*.

Curiós, mos ulls varen rellicar sobre les paraules den F. Pujols, que feia la presentació:

...«Pero si aquestes qualitats de pianista, tan ben aprofitades baix la gufa de ses Mestres Granados i Marshall, tenen ja quelcom d'extraordinari en una criatura d'onze anys, son molt més notables, vorejen lo prodigiós, les seves qualitats de compositora. Son la manifestació d'una naturalesa musical enterament excepcional; una naturalesa en que totes les sensacions, els sentiments i fins podriem dir les passions (perqué, aneu a saber lo que hi passa per aquell cervell tan despert i aquell cor tan vibrant,) tot, tot se tradueix en música i aquesta musicalitat, no es el producte d'un conreu pacient i d'una disciplina acurada, genre de tortura a que se volen sotmetre les criatures prodigioses; aquesta musicalitat es innata, es per la bulliciosa Paquita com l'afició a les nines, com la *déria* de saltar i correr i 'er ball rodó, es una necessitat del seu esperit, necessitat que's tradueix en improvisacions vagues i fugitives, quan la sensació ò l'impressió sentides no son prou fortes per a cristallisar en una concepció determinada».

T. DE DAFNIS

Barcelona 1915.

Teatres

ESTRENES DE LA QUINZENA

Teatre Nou. — S. M. *El Anarquista*, obra de gran èxit. L'Amichatis ha sapigut relatar a en Capdevila i en Capdevila s'en millarat, amb *bona lluna*.

L'obreta es divertida i bonica, pero ho resulta més, coneixent llurs autors.

En quan a la música, està bé, sens ésser rès de particular.

El divendres fou l'estrena del sàinet líric d'en E. Calonge *El Cofrade Matias*. El dissabte fou el de *El entierro de la sardina*.

En parlarem en el nombre vinent.

Espanyol. — El dimecres es posà en escena el vaudevill *El N.º 18*. Va ésser un èxit complert, car te la *gracia* que'l públic requereix a les obres d'aquest genre, que com les revistes, durant una certa temporada, també invadirà els nostres escenaris.

Tívoli. — El dilluns passat fou el debut de la primera tiple Carme Martí, el primer actor Carles Freixes i el de la Mercè Ramos.

Tota aquesta colla, mereix ésser vista.

Principal. — El proper mes de març, en R. Calvo donarà vinticin funcions. L'acompanyarà en Pepe Vico.

Avis als lectors

Per manca d'espai no havém pogut publicar totes les resenyes que desitjavem, com ho eren la de Sport i Exposicions, que s'intercalaran al nombre proper. Aixís com també els dibuixos den Planella i Solon.

P. REIG I FILL

Constructors de Mobles

Casa fundada en 1852.

Despatx - Exposició i venda

Rambla de Catalunya, 23.

Tallers, C. de la Universitat, 21.

BARCELONA

Vda. de E. Teixidor

Material complet per

Arquitectura - Pintura

Dibuix i Decoració.

Ronda de S. Pere, 16 - BARCELONA

Teléfono 1289

ENCUADERNACIONES

Taller montado con todos los adelantos modernos en el que se llevan a cabo toda clase de trabajos con perfección y economía.

Encuadernaciones de gran lujo, para libros de regalo, Misales, Albums de firmas, etc.

Encuadernaciones de bibliófilo, de todas clases y precios.

Encuadernaciones a precios económicos, así de bibliotecas como ediciones enteras.

LIBRERIA SUBIRANA

Puertaerrisa, 14.

BARCELONA

MAS

FOTOGRAFIA D'ART

Roselló, 277.